

Mitä perheille kuuluu -kyselyn väliraportti 21.4.2020

Suomen Vanhempainliiton Mitä perheille kuuluu -verkkokyselyyn oli vastannut 21.4.2020 mennessä 390 vastaajaa. Kyselyyn oli vastattu ympäri Suomen 53:lta eri paikkakunnalta muun muassa Akaasta, Helsingistä, Jyväskylästä, Lempäälästä, Oulusta, Rovaniemeltä, Turusta ja Vantaalta.

Suurin osa (52%) kyselyyn vastanneista vanhemmista kertoi perheensä jaksavan hyvin, 35 % kertoi perheensä jaksavan ei hyvin eikä huonosti ja 13 % vastaajista kertoi perheensä jaksavan heikosti. Vastaajista 53 % kertoi perheessään olevan tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja 47 % vastaajista ilmoitti, että perheessä ei ole tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Tehostettua tai erityistä tukea saavien lasten perheet kertoivat voivansa muita perheitä huomattavasti heikommin (19 %, ei tukea 5 %).

Kodin ja koulun yhteistyön sujuvuus etäopetuksessa

Vanhemmilla oli erilaisia näkemyksiä siitä, miten kodin ja koulun yhteistyö sujuu etäopetuksessa. Osa vanhemmista koki, että etäopetus on lähtenyt käyntiin todella sujuvasti poikkeustilanteen yllättävyydestä huolimatta ja osan mielestä etäopetuksesta on puolestaan tullut koko perhettä kuormittava kotikoulua heijasteleva tilanne, jossa vastuu lapsen oppimisesta on siirtynyt yksin vanhemmille. Suurin osa vanhemmista vastasi kyselyyn heti kyselyn julkistamisen 25.3.2020 jälkeen, jolloin etäopiskelua oli monella takana vasta reilu viikko tai pari. Usean vastauksen ajoittuminen etäkouluun siirtymisen alkuvaiheeseen tuo esiin myös vanhempien osin polarisoituneet näkemykset etäkoulun sujuvuudesta tai sen sujumattomuudesta.

”Toimii hienosti! Yläkoululaisilla reaaliaikainen opetus ja nettiyhteys opettajaan tuntien ajan. Koululta lainatut kannettavat tietokoneet korvaamaton apu opiskelussa! Alakoululaisen läksyt tulevat edellisenä iltana Wilmaan ja kyseisenä päivänä oppilaan omaan puhelimeen WhatsApp kautta. Yhteys opettajaan toimii muutenkin tämän kautta. Läksyjen kontrollointi suoraan oppilaalta opettajalle sekä Wilman kautta.”

”Hyvin on mielestäni toiminut. Opettajat ovat olleet yhteydessä säännöllisesti vanhempiin ja kyselleet myös meidän jaksamisestamme.”

”Tehtävät tulee Wilmassa, ja 2. luokkalainen ja 4. luokkalainen, tarkoittaa se kotiopetusta, eli aikuinen opettaa kaiken.”

”Opetus on täysin jätetty kodin/vanhempein vastuulle. Ainoastaan kerran päivässä tulee tehtävät Wilmaan - ei mitään mahdollisuutta, että 7- ja 10- vuotiaat ne sieltä palautus- ynnä muine ohjeineen osaisivat itsenäisesti tehdä. Nuorempaan oppilaaseen opettaja ei ole ollut vielä kertaakaan suoraan

yhteydessä, vanhemmalle opettaja on soittanut kerran, 2 minuutin puhelu ja kyseli kuulumisia. Tämä on sinänsä ihan ok mutta nyt julkisuudessa opettajien ja vastaavan ministerin kommentit, että "vanhemmat on ymmärtäneet väärin, opetusvastuu on opettajilla eikä vanhemmilla" ovat erittäin ärsyttäviä ja kaukana todellisuudesta."

Uudet toimintatavat hakevat uomiaan ja niin perheet kuin myös opettajat luovivat uuden äärellä ja yrittävät löytää ne tavat, joilla etäopetus ja lapsen oppimisen tukeminen olisi parhaiten toteutettavissa. Kyselystä oli havaittavissa, että poikkeusoloihin siirtymisen vaiheessa kotiin ryöpsähtänyt informaation tulva oli monesta vanhemmasta päätä huimaava. Useat vanhemmat olivat tyytyväisiä siihen, että koteja tiedotettiin tilanteen kehittymisestä aktiivisesti, mutta etenkin monilapsisissa perheissä, informaatiotulva koettiin kohtuuttoman suureksi ja hyvin kuormittavaksi.

"Infoa tulee niin paljon, että siihen tukehtuu."

"Informaatiotulva on melkoinen. On Wilma, sähköposti, whatsapp, drive. Äidin aivosolut on nyrjähdelleet useaan otteeseen. Vain yksi toimiva kanava olisi kiva."

"Meidän perheessämme on kolme lasta. Wilma-viestien määrä on ihan tolkuton. Myös kunnalta on tullut Wilman kautta todella paljon informaatiota - mikä on toisaalta hyvä, mutta olisihan nekin voitu jotenkin keskittää, mutta ymmärrän kyllä tämän äkillisen tilanteen."

Kyselystä kävi myös ilmi, että tilanteen tasaantuessa monet opettajat ovat kehittäneet aktiivisesti etäopetusmenetelmiään myös vanhemmilta saamansa palautteen perusteella ja etenkin oppilaiden ja perheiden moninaisuus on pyritty ottamaan paremmin huomioon tehtävien määrän kohtuullistamisessa, tehtävänannon ja ohjeistuksen selkeyttämisessä kuin myös tehtävien palauttamisaikataulujen joustavuudessa. Osa opettajista on myös alkanut pitämään etätunteja videovälitteisesti ja osa on alkanut antamaan tehtäviä vanhemmille etukäteen, jolloin perheet pystyvät paremmin rakentamaan omaa arkeaan lasten koulunkäynnin ympärille.

"Opet reagoi tosi nopeasti niin lasten kuin vanhempienkin palautteeseen. Ennakoitavuutta lisää koko ajan. Koulu joustaa huipusti."

"Toiveita kuultiin onneksi, kun aluksi tehtävät annettiin saman päivän aamuna, ja niitä sitten joutui toistia lapsille soittamaan. Palautteen jälkeen tehtävät laitetaan nyt aina edellisenä iltana."

"Nyt tällä viikolla opettaja on ollut yhteydessä ja ovat pitäneet ensimmäiset etälive tunnit teamsissa. Tämä ollut selkeästi tärkeää lapselle, kun on saanut olla taas yhteydessä luokkaan ja opettajaan."

"Kaksi viikkoa meni, ennen kuin päästiin oikein rytmiin ja oppilaskin alkoi ymmärtämään mitä tehtävissä sanottiin. Opettaja muutti tehtävien ilmoitustapaa (turha selittely jäi välistä pois), jolloin oppilaan oli helpompi hahmottaa mitä piti tehdä. Lisäohjeet olivat erikseen."

Niiden vanhempien vastauksissa, joiden mukaan etäopetus onnistuu suhteellisen hyvin, korostui erityisesti opettajien aktiivinen yhteydenpito kotiin kuin myös opettajan läsnäolo opetuksessa. Edellä mainittujen

elementtien puuttuminen korostui puolestaan niiden vanhempien vastauksissa, jotka kokevat, että etäkoulussa on kyse etäopetuksen sijaan enemmänkin kotiopettamisesta.

”Meidän kohdallamme toimii hyvin. Opettajalta tulee selkeät ohjeet joka päivä linkkeineen sähköisesti. Erityisopettaja on yhteydessä viikoittain varmistaen näin tehostetulla tuella olevan oppilaan onnistumisen koulutehtävistä.”

”Arvostan sitä, miten nopeasti saatiin homma toimimaan. Opettajat ovat läsnä oppilaille joka päivä ja jos jokin tehtävä on vaikka hitusen myöhässä, opettajat reagoivat heti.”

”Koulusta tulee tehtävät Wilmassa ja vanhempien odotetaan osallistuvan koulunkäyntiin. Lapsella ei ole kontaktia opettajaan muuta kuin sähköpostissa. Etäopetusta ei ole ollut lainkaan. Yhteyden säilyttäminen olisi tärkeintä tässä tilanteessa.”

”Esiopetuksessakin voisi olla hieman etäopetusta tai -yhteyttä eskariin, jotta yhteys myös kavereihin säilyisi poikkeuksellisessa tilanteessa.”

”Alakoululaiselle päivän tehtävät tulevat aamulla huoltajan Wilmaan ja lapsen s-postiin. Ei muuta yhteyttä (tiedän, että saman koulun muutama muu ope pitää miittejä), kerran ohjeissa oli, että jos on kysyttävää, tässä s-posti. Olen äitinä surullinen siitä, ettei kontakteja ei ole, koulu on jättänyt lapsen yksin.”

”Meillä ekaluokkalaisen opetus on järjestetty kohtalaisen hyvin. Koulu on kuitenkin enemmän kotikoulua kuin etäopetusta sillä ohjattuja tunteja ei opettaja esim. netin välityksellä pidä, olemme vanhempina nyt opetus vastuussa poikamme oppimisesta.”

Vanhempien näkemyksissä onnistuneessa etäopiskelussa koulut ovat huolehtineet, että jokaisella opiskelijalla on opiskeluun soveltuvat laitteet ja toimivat yhteydet sekä opiskeluun tarvittavat materiaalit. Laitteiden ja materiaalien lisäksi vanhemmat olivat tyytyväisiä opettajien joustavuuteen tehtävien tekemisessä ja niiden palauttamisessa sekä tehtävien määrän kohtuullistamiseen perheiden moninaiset tilanteet huomioiden. Vanhemmat kokivat toimivan etäkoulun yhdeksi tärkeäksi elementiksi oppituntien ikätasoisien rakentamisen niin, että lapsi tai nuori selviää niistä suurimmaksi osaksi itsenäisesti opettajan tuella. Vanhemmat kokivat myös, että sujuvassa etäopetuksessa hyödynnettävissä sovelluksissa on huomioitu erilaisten oppijoiden kyky omaksua ja käyttää erilaisia oppimisympäristöjä. Vanhemmat olivat myös tyytyväisiä siihen, että erilaisia opetuksessa ja oppimisessa hyödynnettäviä sovelluksia on käytössä maltillinen määrä ja niiden käyttö on oppilaiden kuin myös vanhempien mahdollisuus omaksua suhteellisen nopeasti.

”Koululle paljon kiitosta, hyvin toimii. Laitteita saa lainaan ja opettajat hoitavat homman ammattitaidolla.”

”Alusta asti sujunut hyvin. Whatsupilla soitetaan videopuheluita ja lähetetään kuvia valmiista töistä. Opettaja toi kotiin kattavan pussin tehtäviä, käsitöistä lähtien sekä lukujärjestyksen mitä rutiinitarpeisen autistin kanssa toteutetaan pilkun tarkasti. Ensi viikolla pidämme muutaman tunnin videopuhelun kautta avustajan kanssa”

”Meillä etäopetus sujuu hienosti perheen kakkosluokkalaisella. Wilmaan tulee joka päivä tehtävät, opettaja ja oppilaat ovat yhteydessä hangout meetissä päivittäin ja opettaja on tavoitettavissa whatsappissa. Sen kautta lähetetään myös tehty tehtävät opettajalle. Opettaja on myös soittanut jokaiselle oppilaalle henkilökohtaisesti ja kysellyt kuulumisia. Eri aineita on yhdistelty todella kekseliäästi ja tehtävien tekeminen on lapselle mielekästä. On myös huomioitu, että kodeissa saattaa opiskella ja työskennellä monta lasta, nuorta ja aikuista. Sen vuoksi päivien aikataulutus on tehty hyvin joustavaksi. En voisi toivoa enempää.”

Kyselyyn vastanneiden vanhempien mielestä lapsen opiskelumotivaation ylläpitämisessä auttaa, jos koulupäivät etenevät selkeästi lukujärjestyksen mukaisesti ja opetus tapahtuu videovälitteisesti yhdessä opettajan ja luokkatoverien kanssa. Vanhemmat toivat myös ilmi, että vaikka opettaja ei olisi jatkuvasti läsnä oppituntien aikana, on opiskelumotivaation ja yhteisöön kuulumisen näkökulmasta tärkeää, että lapsilla on videoyhteys opettajaan ja luokkatovereihin päivittäin, vaikka tehtävät tehdäänkin itsenäisesti päivän aikana. Vanhemmat antoivat myös opettajille kiitosta siitä, että vaikka opettaja ei olisi reaaliaikaisesti läsnä opetuksessa, on sekä oppilaita että vanhempia selkeästi tiedotettu mihin kellon aikaan ja missä viestintäkanavassa opettaja on koulupäivän aikana tavoitettavissa. Osa opettajista oli myös ilmoittanut vanhemmille oman päivittäisen ajan, jolloin opettaja oli vanhempia varten tavoitettavissa.

”Meillä alakoululainen, yläkoululainen ja lukiolainen. Mielestäni kaikilla sujuu hyvin. Erityisesti alakoululaisen etäopetukseen olen ollut supertyytyväinen. Selkeä lukujärjestys väli- ja ruokatunteineen ja käytännössä koko koulupäivän ajan opettaja videoyhteydellä paikalla. Mahtavaa ja toimivaa, vanhempien apua ei ole tarvittu ainakaan normaalia koulunkäyntiä enempää. En keksi mitä voisi tehdä paremmin.”

”Yläasteelaisella toimii todella hienosti, tunnit mennään lukujärjestyksen mukaan. Ekaluokkalaiselle selkeästi ilmoitetaan tehtävät edellisenä päivänä, tarvitsee toki enemmän apua tehtävissä ja vanhemman tuen. Jatkossakin toivon, että homma sujuisi yhtä simppelempi, ei liikaa sovelluksia ja paikkoja mistä läksyjä katsoa. Hienosti on meidän kuntamme hoitanut tämän.”

”Todella hyvin pienten alkukankeuksien jälkeen. Vanhempi saa opettajaan, milloin vain yhteyden Wilman tai Whatsappin kautta. Opettaja on oppilaiden käytössä koulupäivinä klo 9-14.30 välillä tätä varten luodussa WA-ryhmässä. Aamulla lapsia odottaa video opelta, jossa kysellään kuulumisia ja kerrotaan vielä päivän tehtävät (tehtävät ja open itse tekemät opetusvideot yms. löytyvät Peda.netistä). Oppilaat laittavat opelle kuvia tehdyistä tehtävistä ja voivat soittaa opelle videopuhelulla ja pyytää apua tai ope tarjoaa itse opetusta, kun tietää jokaisen lapsen tarpeet. Noin kaksi tuntia päivässä opettaja on vastuussa lähiopetuksessa ja tuon ajan hän ilmoittaa aamuisin sekä lapsille, että vanhemmille. Tehtävänannot ovat selkeitä ja päivään sisältyy myös liikuntaa ja taideaineita, mutta nämäkin on suunniteltu niin, että tokaluokkalainen pärjää ilman vanhemman apua tai pienellä avulla.”

”Vanhempana olen tyytyväinen etäkoulu-menetelmään, jossa opetus pidetään videoyhteyden tms. avulla koko koulupäivän ajan. Elikkä opettajat todella huolehtivat oppilaiden oppimisen samalla tavalla kuin koulussa, nyt tosin vaan etänä. Aamulla koulu alkaa ja iltapäivällä loppuu lukujärjestyksen mukaisesti. Välitunnit ja ruokatunti välissä. Lapsen mielestä on hieman raskasta olla laitteella koko koulupäivän ajan sekä oppia laitteen kautta.”

Opettajien aktiivinen yhteydenpito kotiin oli monen vanhemman mielestä kultaakin kalliimpaa niin lasten motivaation ylläpitämisessä kuin myös vanhempien voimavarojen edistämisessä. Osa vanhemmista koki,

että kodin ja koulun yhteistyö on etäopetuksen myötä tiivistynyt. Etenkin tehostettua tai erityistä tukea saavien lasten vanhemmat nostivat esiin, kuinka tärkeää on, että opettajat huomioivat myös vanhemmat ja kysyvät miten perheellä menee. Pienellä arkisella kysymyksellä on suuri merkitys. Vanhemmat kokevat tulewansa aidosti kohdatuiksi, jolloin myös vanhempien mielestä syntyy todellinen mahdollisuus lähteä rakentamaan vanhempien ja opettajien yhteistä ymmärrystä lapsen oppimisesta ja vanhempien mahdollisuuksista tukea lapsen koulutyötä vielä paremmin etäopetuksen aikana.

”Yhteistyö ja viestintä on ollut aiemmin vähäistä. Nyt se sujuu hienosti.”

”Hyvin on mielestäni toiminut. Opettajat ovat olleet yhteydessä säännöllisesti vanhempiin ja kyselleet myös meidän jaksamisestamme.”

”Yläasteelta oltu aktiivisempia, kun ala-asteelta. Yläasteelta tulee vanhemmille fiiliskysely opiskelun onnistumisesta viikoittain ja etäopiskelua on korjattu sen pohjalta.”

Vanhempien vastauksista kävi myös ilmi, että useissa perheissä monet lapset ja nuoret kaipaavat kuitenkin yhä edelleen opettajan aktiivisempaa yhteydenpitoa ja läsnäoloa opetuksessa. Vanhempien mukaan osa opettajista ei ole ollut yhteydessä kotiin puhelimitse tai muita viestikanavia hyödyntäen muuten kuin tehtävistä viestimällä. Tehtävien antaminen ja niiden palauttaminen sähköisesti ilman opettajan opetuksellista läsnäoloa, jättää lapsen ja nuoren pitkälti yksin vastuuseen omasta oppimisestaan ja oppimismotivaationsa ylläpitämisestä. Moni lapsi ja nuori on koulupäivän aikana yksin, kun vanhemmilla ei ole mahdollisuutta tehdä etätöitä. Vanhemmat olivat huolissaan siitä, että kotona yksin oleva lapsi tai nuori ei saa tukea koulutehtävien tekoon opettajalta koulupäivän aikana. He kokivat jaksamistaan kuormittavaksi sen, että oman työpäivän jälkeen heidän täytyi vielä suorittaa ikään kuin ”koulupäivä” lapsen tai nuoren kanssa.

”Ammattikoululaisen nuoren tarina. Läksyjä aivan mieletön määrä. Pelkkiä matikan tehtäviä viikoksi 100 tehtävää, eikä etäopetusta. Mahdoton urakka. Lisäksi äidinkielen, englannin ja työpuolen tehtävät. Jos en olisi vapaalla, nuori ei selviäisi läksyistä. Jos ei ole etäopetusta, ei oppilaat selviä itsenäisesti näin mahdottomasta määrästä tehtäviä.”

”Huonosti. Etäkoulu ei ole etäkoulua, vaan kotiopetusta. Opettaja laittaa aamulla tehtävälistan sovellukseen ja tehtävät pitää tehdä viiden tunnin aikaikkunassa. Opeen saa yhteyden sovelluksen kautta viestillä, mutta käytännössä vastaus tulee yleensä niin myöhään, että koululainen lukee sen vasta seuraavana päivänä. Tämä ei auta oppimisessa yhtään. Käytännössä vanhemmat opettavat, ohjaavat, neuvovat ja motivoivat. Useimmissa tehtävänannoissa on myös ”vanhempi tarkistaa menikö oikein”. En tiedä miten ope pysyy yhtään kärryillä lasten oppimisesta, kun vastauksia tehtävistä pyydetään ja laitetaan vain satunnaisesti paluupostissa. Opettajaan on oltu yhteydessä ja kysytty tuleeko minkäänlaista etäopetusta. Opettajan mielestä homma toimii näin, eikä suunnitelmassa ole muuttua mitään :{”

”Ymmärrettävää toki on, että tilanne on täysin uusi opettajillekin, mutta varsinkin kakkosluokkalainen kaipaisi kovasti esim. puhelinkontaktia opettajaan, jotta jaksaisi motivoitua tekemään tehtävät. Tällä hetkellä on käytössä Teams, mutta vasta tekstipohjalla. Vielä ainakaan eivät ole kokeilleet video/ääniyhteyttä opettajan kanssa. Mielestäni opettajat voisivat myös alakoululaisille pitää tunteja esim. Teamsin välityksellä.”

”Haastetta tuo koulutehtävien venyminen myöhäiseen iltapäivään, kun ilman opettajan suullista sanallista opetusta, oppiminen ja asioiden ymmärtäminen on hitaampaa ja vie huomattavasti enemmän aikaa. Nyt ei myöskään riitä, että lapsi tekee koulutehtävät, vaan sen lisäksi täytyy muistaa valokuvata ja toimittaa ne opettajalle. Lapsella ei ole oppimisen kanssa pulmaa, mutta silti koen, että etäopiskelu vaatii turhan paljon itseohjautuvuutta 10-vuotiaalta. Uskon, että ajan kuluessa myös vuorovaikutuksen puute alkaa vaikuttamaan lapsen koulunkäynti motivaatioon. Etäopiskelun suhteen haastetta tuo myös se, että lapsi luonnollisesti kysyy mieluummin apua vanhemmaltaan koulutehtäviin, kuin opettajalta etäyhteyksin. Tästä aiheutuu se, että vanhemmalle on oman työpäivän jälkeen, vielä edessä koulupäivä lapsen kanssa.”

”Pieni lapsi ei kykene opiskelemaan yksin kotona vanhempien ollessa töissä. Ongelmatilanteissa opettaja ei ole tavoitettavissa ja vanhemmat joutuvat töidensä lisäksi opettamaan lasta illat.”

Moni vanhempi myös kertoi, että koulutehtävissään tukea tarvitseva lapsi tai nuori saattaa mieluummin soittaa vanhemmalleen töihin ja pyytää apua koulutehtävien teossa kuin kääntyä opettajan puoleen ongelmia kohdatessaan. Kyselyyn vastanneet etätöitä tekevät vanhemmat kertoivat samalaisista kokemuksistaan. Moni lapsi tai nuori kääntyy helposti kotona etätöitä tekevän vanhemman puoleen kohdatessaan ongelmia annettujen tehtävien teossa. Vanhemmat kokivat, että koulusta tietyllä tavalla oletetaan, että kotona etätöitä tekevät vanhemmat ovat enemmän käytettävissä ja saatavilla sekä lapsen koulunkäynnin tukena päivisin.

”Koulutyön määrä ja laatu tuntuu asetetuvan hyvin pärjäävän oppilaan mukaan. Meillä se tarkoittaa, että yksi hoitaa hommat varsin itsenäisesti, toisen koulu vaatii lähes koko ajan vanhemman läsnäoloa. Vaikka tässä tehtiin ns. digiloikka, minusta opettajat olisivat voineet olla vielä enemmän aktiivisesti yhteydessä oppilaisiin, vaikka puhelimitse ala-astelaiseen. Nyt moni asia on vanhempien ja vanhempien opastuksen takana pienelle koululaiselle. Eikä oppimisen pitäisikään olla yksin tapahtuvaa. Lapsilla vaan on kova kynnys olla yhteydessä opettajaan, kun vieressä on oma vanhempi.”

”Omien töiden tekeminen etänä on hankalaa, kun lapset tarvitsevat apua kouluhommissa (eskari,2.lk,6.lk ja 8.lk). Keskittyminen herpaantuu kaikilla tämän tästä.”

Monien viestintäkanavien käyttö etäopetuksessa tuntui kyselyyn vastanneista vanhemmista kuormittavalta ja vaikeasti hallittavalta. Vanhempien mukaan tilanne on haastava etenkin yläkoulussa ja sitä ylempillä asteilla opiskelevien nuorten näkökulmasta. Oppiaineita on paljon ja jokaisella opettajalla on oma tapansa toteuttaa opetustaan. Oppilaiden näkökulmasta tämä näyttäytyy siltä, että jokainen oppiaine saatetaan toteuttaa eri alustalla ja eri sovellusta hyödyntäen. Vanhemmat ovat huolissaan siitä, miten lapset ja nuoret pystyvät tätä kaikkea hallitsemaan. Vanhemmat pohtivat huomioivatko opettajat tarpeeksi erilaisia oppijoita ja heidän kykyään omaksua ja käyttää uusia oppimisympäristöjä. Vanhemmat toivoivat kouluilta yhteneväisempää linjaa erilaisten sovellusten ja oppimisympäristöjen käytössä. Moni lapsi ja nuori on vanhempien mukaan kuormittunut moninaisten kanavien käytöstä, vaikka muuten hyvin opinnoissaan pärjäisivätkin.

"[...] Yläkoululaisen suhteen asiat ovat vielä haasteellisemmin. Siellä jokaisella opettajalla on omanlaisensa toimintatavat. Nuoren tehtävänä on pysyä kärryllä eri kanavista, joissa tehtävistä tiedotetaan, vieläpä eri aikoihin, pitkin päivää. Opiskelussa ei ainakaan toistaiseksi ole lainkaan hyödynnetty videovälitteistä opetusta, esim. Teamsin tai Skyphen tmv. kautta, vaan on tullut ainoastaan kirjallisia ohjeita tyyliin: lue sivut xx-xx ja tee tehtävät xx ja xx. Koen, että yläasteikäiseltäkään ei voi olettaa, että hän itsenäisesti voi oppia ja omaksua esim. matematiikan ja kielten asioita."

"[...]Suurin ongelma on mielestäni, että koululaisilla on useita opettajia ja jokaisella opettajalla on ihan oma tapansa hoitaa etäopetusta. Opettajat jakavat tehtävät eri kanavia pitkin; joku laittaa tehtävät wilma-viestillä, toinen wilman kotitehtävät osioon, kolmas oppilaan sähköpostiin, neljäs johonkin erilliseen sovellukseen. Oppilaan sitten pitää yrittää päivittäin metsästää tehtäviä eri lähteistä, jolloin väistämättä osa tehtävistä saattaa jäädä löytymättä. Tätä luonnollisesti vaikeuttaa vielä se, ettei opetus tällä hetkellä noudata normaalia lukujärjestystä, jolloin oppilas ei edes ole perillä, mistä aineista tehtäviä pitäisi minäkin päivänä etsiä. Myös tehtävien palautusajat vaihtelevat. Joku opettaja antaa viikon tai seuraavaan oppituntiin aikaa tehdä tehtävät, toinen vaatii ne saman päivän aikana ja kolmas haluaa oppilaat varsinaisen oppitunnin ajaksi läsnäolevaksi tiettyyn sovellukseen."

"[...]Etäopetus on heittänyt kertarysäyksellä oppilaat digisovellusten pariin. Oma ala-asteikäinen lapseni ei ollut tätä ennen käyttänyt edes sähköpostia. Nyt tehtäviä tulee todella vaihtelevilla sovelluksilla tehtäväksi. Lapsi on sähköpostin ja wilman lisäksi joutunut opettelemaan käyttämään sanomapro:ta, quizzlettia, onedriveä, qridiä, yuotubea, gimkittiä, googlemeettiä, pedanettia, sporttrackeria jne. Olemme sekä lapset että vanhemmat melkoisessa viidakossa sovellusten kanssa. Kaikissa perheissä ei vanhemmille ole riittäviä teknisiä taitoja sovellusten käytön ohjaamiseen tai edes laitteita. Lapsen puhelimen muistin kapasiteetti ei riitä kaikkien sovellusten hallinnoimiseen."

"Lapset ovat aika lailla ylikuormittuneita ja vanhemmille jää tosi iso vastuu opetuksen sujumisesta. Lisäksi tärkein muutos olisi, että kaikki yläkoululaisten tehtävät tulisi samaan paikkaan (esim.classroom) eikä ripotellen eri paikkoihin. Nytkin eri paikkoja on jo 10!"

Vanhemmat toivoivat myös, että annetut tehtävät olisivat ikätasoisesti suunniteltu niin, että lapsi pärjäisi niiden tekemisessä pääsääntöisesti ilman vanhemman tukea aina tehtävän annosta sen palauttamiseen. Moni vanhempi koki, että etäopiskelun aikana heidän vastuulleen on jäänyt tehtävien ohjeistuksen selventäminen, sisällön opettaminen, oppimisen tukeminen ja tehtävien teon valvominen. Etenkin tehostettua tai erityistä tukea saavien lasten vanhemmista osa myös toivoi, että saisivat opettajilta enemmän palautetta tehdyistä tehtävistä, jotta voisivat vielä paremmin tukea lapsensa oppimista. Vanhemmat toivat myös esille, että osalla lapsista lähiopetuksessa käytössä olevat tukitoimet eivät ole saatavilla lapsen ollessa etäopetuksessa.

"Opettaja laittaa vanhemman Wilmaan tehtävälister kaikille lapsille. Meillä 3 erityisen tuen lasta ja heille ei tule erillisiä ohjeita, erilaiset materiaalit on kyllä saatu. Itse sovellan. Opettajat puhuvat vanhemmista kotiopettajina ja oletus on, että vanhempi opettaa asiat lapselle. Opettajat siis antavat ohjeita vanhemmille opettamiseen, eivät opeta lapsia. Opettajilla ei ole suoraa kontaktia lapsiin lainkaan."

"Tehtäviä tulee tosi paljon ja vaatimukset opetuksesta kotona ovat korkealla. Vanhemmat käytännössä opettavat nyt lapsia. Erityisesti kielten ja matemaattisten aineiden opetus on vanhemmille vaikeaa."

”Yhteydet pelaa, mutta opettajalta kaipaisi tehtävien palautuksen jälkeen palautetta, jottei lapsi menisi sieltä mistä aita on matalin.”

”Lapsikohtainen palautteen puute onkin yksi ongelmakohdista. En itse tee etätöitä, joten on vaikeaa tietää pysyvätkö lapsemme mukana opetuksessa ja onko heillä riittävästi tekemistä. Toinen ongelma on se, että osa opettajista laittaa tehtävät helmistä ja osa teamsissä tai molemmissa. Aikuisenkin on vaikeaa välillä huomata uudet tehtävät helmistä, kun viestejä tulee sinne niin paljon. Olisi helpompaa, jos kaikkien aineiden tehtävät tulisivat yhdelle alustalle tai vaikka näin poikkeustilanteessa yhden opettajan kautta, vaikka tehtävät toki arvioisi aineenopettaja. Lapsemme ovat innostuneita uuden oppimisesta yleensäkin ja yleisesti itsenäisiä koulun suhteen, mutta mukavaa olisi kuulla kuinka he ovat malttaneet palauttaa tehtäviään ja ovatko tehtävät olleet nyt huolimattomammin tai tarkemmin tehtyjä. Palautetta siis kaivataan kuinka poikkeusolot ovat opettajan silmin nähtynä vaikuttaneet lapsen oppimiseen.”

”Koulu on ahkerasti lähettänyt tekemistä, mutta vaikea tietää miten oma lapsi suoriutuu, kun en ole hänen kanssaan.”

”Hienoa on se, että etäopetus toteutuu niin että tunnit pidetään lukujärjestyksen mukaan. Etäopetus on kuitenkin hankalaa lapselle, joka lähiopetuksessakin tarvitsee tukitoimenpiteitä, eikä vanhemman ole mahdollista tehdä etätöitä.”

”[...]Osalta opettajista tulee vain aamulla koko luokan yhteinen lista päivän tehtävistä (erityisen tuen oppilaille ei omaa ohjeistusta), ei muuta yhteydenottoa, ellei kotoapäin olla yhteydessä. Kaupunki linjannut, ettei koulunkäynninohjaajat voi tehdä työtään etänä. Lapsi, jolla koulussa henkilökohtainen avustaja, on siis nyt ilman koulun antamaa tukea opiskeluun.”

Monilapsisten perheiden näkökulmasta on myös haastavaa, jos kaikkien perheen koulua käyvien lapsien tulee olla samanaikaisesti online-tilassa. Vanhempien mukaan välillä on haastavaa löytää nurkkausta, jossa oppitunneille voisi osallistua ilman, että muut perheenjäsenet häiritsevät. Välillä taas perheen käytössä olevat nettiyhteys kuormittuu liikaa, kun saman aikaisesti verkossa ovat etäkoulua käyvät lapset ja etätöitä tekevät vanhemmat. Monilapsisten perheiden vanhempien huolena on myös se, että he eivät ehdi tukea jokaista lasta koulunkäynnissä niin paljon, kun opettajat ehkä olettavat.

”[...]Tietokone on yhteisessä käytössä sisarusten kanssa eli tehtäviä tehdään vuoroissa. Tällöin voi olla mahdotonta osallistua luokan etäyhteysoppitunnille tiettyyn aikaan[...].”

”Suurperhe, jossa monta koululaista ja myös alle kouluikäisiä lapsia. Eri ikäisillä koululaisilla (meillä 1-7lk) erilaisia tapoja toteuttaa etäopetusta. Isommilla etäopetus tiiviimpää ja aikatauluun sidottua, ja ruokailutauko kaikilla eri aikaan. Aina ei ole helppo järjestää työrauhaa juuri sillä hetkellä, kun opetus menossa, kun perheessä myös pieniä lapsia. Jatkuvasti jollakin lapsella mikki auki, ehkä kamerakin, joten meidän aremme on aika monen silmillä ja korvissa.”

”Itse yritän yksinhuoltajana pyörittää palettia, jossa on oma kokopäiväinen etätöni, päiväkotikäinen kotihoidossa oleva lapsi ja kolme koululaista, niin en repeä mahdottomiin. Toivoisin, että nyt tässä kohtaa voitaisiin pohtia, mitä lasten on oikeasti tarpeen oppia tämän kevään aikana. Koko maailma on poikkeustilassa, elämme täysin historiallista aikaa. Minä päivänä tahansa me tai joku läheisistämme voi sairastua vakavasti ja kuolla. Ja samaan aikaan opettajilta tulee ohjeita kotiin, joissa vaaditaan taittelemaan origameja, virkkaamaan, piirtämään mandaloita, kuuntelemaan vivaldia, leipomaan sämpylöitä.”

”Digiloikka on nyt loikattu. Jouduimme ostamaan koululaisille oman kannettavan tietokoneen. Koululta olisi saanut lainaksi, mutta emme alussa tienneet, että vanhempien koneet ovat myöskin vanhempien käytössä ja etäopetus vaatii jatkuvaa koneen käyttöä.”

Vaikka moni opettaja on suoraan ilmoittanut olevansa oppilaidensa käytettävissä aina tarvittaessa, voi kyselystä päätellä, että pelkkä tieto siitä, että opettajaan voi olla yhteydessä, ei yksin riitä. Opettajien tulisi myös luoda niitä tilanteita, joissa opettajan on oppilailleen läsnä. Yhteiset videotapaamiset opettajan kanssa edes kerran viikossa olisivat monelle oppilaalle tärkeitä niin opettajan ja oppilaan välisen suhteen kuin myös oppimismotivaation ylläpitämisessä. Säännöllisesti tapahtuva yhteydenotto voisi madaltaa myös oppilaiden kynnystä kysyä apua oppimiseensa opettajiltaan vanhempien sijaan. Osa kyselyyn vastanneista vanhemmista oli huolissaan myös lasten sosiaalisten suhteiden vähenemisen myötä lasten yksinäisyyden tunteen kasvusta. Opettajien vetämät luokan tai opintoryhmän yhteiset etätunnit tai vaikka koulun järjestämät etävälitunnit ovat tärkeitä tapaamispaikkoja monelle sosiaalisia suhteitaan kaipaavalle lapselle ja nuorelle ja auttavat ylläpitämään oppilaiden yhteisöllisyyden kokemusta myös tässä poikkeuksellisessa tilanteessa.

Vanhempien ilot ja huolenaiheet etäopetuksen aikana

Lasten ja nuorten siirtyminen etäopetukseen on tuonut mukanaan monelle perheelle myös ainutlaatuisia ilonaiheita. Monet kyselyyn vastanneet vanhemmat olivat iloisia siitä, että perheen kiireiseksi koettu arki, on rauhoittunut ja heillä on enemmän aikaa toisilleen. Kun monet harrastukset ovat tauolla ja kavereita ei voi nähdä, perheet ehtivät yhä useammin istua syömään yhteisen pöydän ääreen ja vanhemmilla on aikaa pysähtyä lapsen tai nuoren äärelle. Monet vanhemmat kokivat, että poikkeusaikana perhe on lähentynyt ja vanhemmille on tarjoutunut lisääntyneen yhteisen ajan myötä mahdollisuus ymmärtää lapsen ja nuoren elämää aikaisempaa paremmin.

”Meillä on iloittu siitä, että koko perhe saa viettää paljon aikaa yhdessä. Kaikki osallistuvat ennennäkemättömällä tavalla kotitöihin ja ruoanlaittoon.”

”Mukava olla yhdessä ja viettää kiireetöntä perhe elämää”

”Ilon aiheena on, että tulee oltua yhdessä ja puuhasteltua enemmän”

”Olemme lähentyneet koko perhe, kun olemme vain kotona ja itse olen huomioinut paremmin kuinka paljon lapset oikeasti joutuvat töihin koulussa, joten itselle tämä on avannut silmät. Ei ole enää kumma, jos perjantaina enää ei lapsia kiinnosta lähteä äidin kanssa ruokakauppaan tai siivota omaa huonetta.”

Etäopetuksen myötä vanhemmat ovat tulleet tietoisimmiksi oman lapsensa tai nuorensa vahvuuksista ja heikkouksista opintoihin liittyvissä asioissa. Vanhemmat kokivat, että etäopetus on lisännyt monen lapsen tai nuoren omatoimisuutta ja vastuunottoa omasta koulutyöstään. Myös vanhempien ymmärrys lapsen tai

nuoren koulunkäynnin vaativuudesta on syventynyt. Kun lapset ja nuoret käyvät koulua kodista käsin, ovat vanhemmat myös paremmin tietoisia siitä, mitä ja miten lapset oppivat. Myös osa etävanhemmista koki olevansa nyt enemmän tietoisia lapsen koulunkäynnistä kuin lähiopetuksen aikana.

”Omatoimisuus ja vastuu omasta oppisesta kasvanut.”

”Näen entistä selvemmin lapseni vahvuudet ja heikkoudet opiskeluun liittyvissä asioissa, mikä on positiivista.”

”Iloitsen vanhempana siitä, ja toisaalta myös aiheuttaa huolta, että näen molempien lapsieni osaamisen ja oppimisen taidot sekä avun tarpeen realistisesti, jolloin opin myös tuntemaan lapseni paremmin.”

”Etävanhempana olen nyt paremmin perillä lasten opinnoista, mikä on pelkästään positiivinen asia.”

Osalla perheistä, joissa lapsella on neuropsykiatrisia vaikeuksia, etäopiskelu on vanhempien mukaan edistänyt huomattavasti lapsen tai nuoren hyvinvointia ja kykyä opiskella, kun lasta tai nuorta stressaavat siirtymät kodin ja koulun välillä ovat loppuneet ja koulussa läsnä olevat sosiaaliset kuormitukset ja aistikuormat ovat kadonneet. Vanhemmat kuvasivat lastensa koulunkäynnin sujuvan etäopetuksessa lähiopetusta paremmin.

”Etäopetus on helpottanut merkittävästi erityislapseni elämää. Olen saanut iloisen lapseni takaisin, kun häntä ei kuormiteta enää äärimmilleen isossa koulussa ilman tukitoimia.”

”Ilon aihe: sosiaalinen kuormittuminen vähäistä, näkyy kotona iloisena ja aktiivisena lapsena. Dg asperger.”

”Näin kahden erityislapsen äitinä, jonka molemmat lapset käyvät normiluokassa koulua, tämä etäkoulu on alkuhankaluuksien jälkeen ollut ihanaa. Pois on kaikki turhat ärsykkeet ja kuormitusta aiheuttavat tekijät, mitä väkisin on isossa koulussa ja luokassa. Vaikka lapset vaativat aikuisen apua ja tukea kotona, he opiskelevat ja keskittyvät hyvin. Iltaisin ei näy sellaista uupumusta ja kuormitusta, kun koulupäivän jälkeen.”

”Etäopetus on mahtava keksintö, kun on kouluun menossa haastetta. Nämä lapset alkavat loistamaan, kun saavat keskittyä tehtäviin, ja jää koulusta johtuva kuormitus ja ahdistus pois. Jopa kouluakäymättömillä on nyt mahdollisuus päästä osalliseksi koulusta.”

Usealle perheistä korona-arki ja etäopetus on puolestaan vahvistanut jo olemassa olleita tai nostanut esiin täysin uudenlaisia huolenaiheita. Moni vanhempi oli huolissaan niin lasten ja nuorten jaksamisesta kuin myös omasta jaksamisestaan poikkeusoloissa sekä perheen taloudellisesta tilanteesta ja mahdollisista lomautuksista tulevaisuudessa. Huoli niin lasten ja nuorten kuin myös omasta jaksamisesta etäopetuksen aikana korostui etenkin silloin kuin opettajan läsnäolo opetustilanteista uupuu ja vanhemmille on herännyt kokemus opettamisen vastuun siirtymisestä koulusta kotiin. Etenkin monilapsisten perheiden vanhemmat, etätöissä olevat vanhemmat, yksinhuoltajaperheiden vanhemmat ja tehostettua tai erityistä tukea saavien

lasten vanhemmat kertoivat olevansa kuormittuneita arjessaan, jossa omien töiden lisäksi päivän aikana tulee niin ohjata kuin opastaa lasta tai nuorta päivän koulutehtävissä sekä läksyissä ja tämän lisäksi huolehtia muun muassa perheen ruokailuista ja kodin puhtaanapidosta.

”Huolena on vanhemman loppuun palaminen. En tiedä montako viikkoa jaksan ylimääräisine lounaanlaitto, tiskaus- ja ulkoiluvuoroinen kun työ- ja koulupäivä alkaa ennen seitsemää ja jatkuu iltayhdeksään. Vielä silti jaksamme.”

”Koulu vie aikaa meiltä vanhemmilta. Samaan aikaan myös työelämä asettui uuteen asentoon. Lapseni ovat totta kai tärkeintä, mutta niin on asuntolainan maksaminen ja työpaikka, jonne pitäisi tuottaa edes jonkinlaista tulosta, oli korona tai ei. Miten selviämme jatkuvasta priorisoinnista kahden tärkeän asian välillä?”

”Vanhemmat nääntyvät tämän kotikoulu - oma etätö - päiväkoululaiset kotona -kombon alle. Päälle vielä ruuanlaitot ja muu kotityötaakka. Huh.”

Vanhemmat olivat huolissaan myös koulumotivaation ylläpitämisestä, kun opettajan läsnäolo uupuu opetuksesta. Monia vanhempia askarrutti lasten ja nuorten tiedollinen oppiminen ja moni vanhempi oli huolissaan siitä pystyvätkö he tukemaan lastaan riittävästi niin, että hän pysyy luokkatason osaamistason mukana. Huolta herätti myös arvioinnin toteuttaminen etenkin opiskeluissaan nivelvaiheessa olevien nuorten vanhempien keskuudessa. Osa tehostettua tai erityistä tukea saavien lasten vanhemmista on myös huolissaan siitä, tunnistavatko he missä asioissa lapsi tai nuori tarvitsisi tarkempaa opastusta ja osaavatko he pyytää ajoissa niihin apua.

”Se että lapsi oppii tarpeeksi, on huolena.”

”Tietenkin huolestuttaa, että tuleeko kaikki opittua mitä pitääkin eli pysytäänkö junassa mukana, toisaalta on nyt ollut aikaa tehdä yhdessä ja huomata todellinen osaamisen taso varsinkin näin ekaluokkalaisen perheessä.”

”Viiden peruskoululaisen äitinä en millään pysty turvaamaan sitä opetuksen tasoa, mitä lapset lähiopetuksessa koulussa saivat. Tämähän ei teoriassa ole tarkoituskaan, mutta niin se vain käytännössä pienten koululaisten kanssa menee, että jos et itse opeta, mitään eivät tee/osaa tehdä. Isompien koululaisten kanssa huolettava jaksaminen. Tehtäviä on paljon, ja ne ovat jo vaativia. Opettajan antamaa tukea he eivät oikein ehkä osaa hyödyntää.”

”Lähinnä huolettava seuraavalle luokka-asteelle siirtyminen. Etäopetus ei ole lähellekään niin tehokasta kuin lähiopetus.”

”Suurin paine tuntuu olevan lukiolaisella, joka mieltii jo, omaksuuko kaiken riittävän hyvin kirjoitusten näkökulmasta. Hänelläkin kyllä huippuopettajia ja hienoja luentoja, mutta toki opettajissa eroja. Myös arvosanat huolestuttavat, kun kokeet eivät aivan perinteisiä.”

”Vähän huolestuttaa, että emme itse havaitse missä asioissa tarvittaisiin tarkempaa opastusta, eli että ei osata pyytää apua ajoissa. Samoin huolettava, pysyykö lasten motivaatio yhtä korkealla sitten, kun uutuudenviehätys haihtuu.”

Lähiopetuksessa läsnä olevien struktuurien murtuminen on lisännyt osan tehostettua tai erityistä tukea saavan lapsen tai nuoren vanhempien huolta myös koko perheen jaksamisesta arjessa. Kun etäopetuksen myötä tutuksi tullut arki omine aikatauluineen on muuttunut, kuormittaa ja hämmentää se monia neuropsykiatrisia vaikeuksia kohtaavia lapsia. Osa vanhemmista oli myös huolissaan siitä, jos lapsi tai nuori ei ole vastaanottavainen vanhempien avulle koulutehtävissä, niin tunnollisina oppilaina he ahertavat koulutyön parissa myöhään iltaan asti. Vanhempien vastuulle jää koulutyön aikatauluttaminen niin, että tauoille koulupäivän aikana kuin myös vapaa-ajalle koulupäivän jälkeen jää riittävästi aikaa.

”Erityislapseni ei kykene omatoimiseen etäopiskeluun. Minä äitinä toimin siis opettajana tällä hetkellä. Huoli on myös erityislapsen sosiaalisten kontaktien puutteesta ja siitä aiheutuvista haasteista. Myös rutiinien rikkoutuminen erityislapsella aiheuttaa haasteita.”

”Päivän rytmittäminen. Koulutehtäviä tehdään koko päivä vielä pitkälle iltaan. Ns. tunnollinen koululainen, jolla tuen tarpeita ei teini-iässä välttämättä ota vanhemman apua vastaan vaan jumittaa/läksyjen tekeminen kestää todella kauan. Näille oppilaille tulisi olla yksilölliset läksyt, vain pääkohdat[...]”

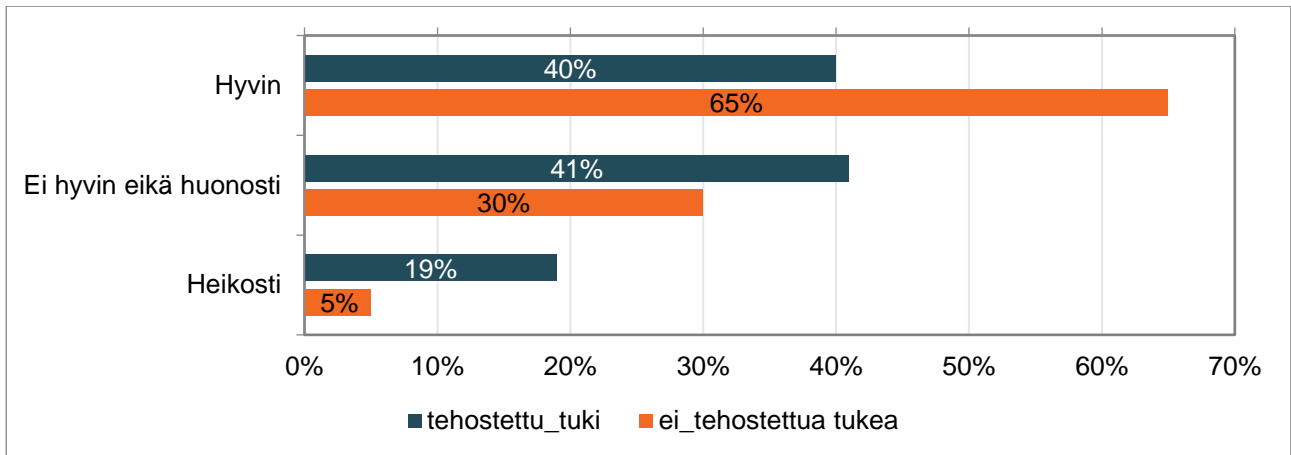
Moni vanhempi, joka kertoi kokevansa oman perheen arjen sujuvan poikkeusoloista huolimatta suhteellisen jouhevasti, oli huolissaan opetuksen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden toteutumisesta etenkin eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden osalta sekä toivat esiin huoltaan perheistä, joilla on haasteita elämänhallinnassa.

”Huolestuttaa, miten pärjätään perheissä, joissa elämänhallinta on hukassa. Saavatko lapset ruokaa ja hoivaa, osaako kukaan auttaa. Esim. Päihde- ja mielenterveysongelmaiset perheet, ne maahanmuuttajaperheet, joiden vanhemmilla alhainen koulutus- ja kielitaso, erityistä tukea vaativat oppilaat (joista osa on kotona). Syrjäytymisriski kasvaa. Toki jos tilanne kestää vain viikkoja, vaikutukset ovat lievempiä. Todennäköisesti koulut kiinni koko lopun lukukauden ja ehkä kesälläkin vielä vältettävä sosiaalisia kontakteja. Oma perhe pärjää hyvin poikkeusoloista huolimatta, arki rullaa.”

”Huoli on niistä lapsista, joiden vanhemmilla jaksaminen ja voimavarat ovat vähäisempiä. Myös ruoan menekki on suurta, kun lapset ovat kotona. Mietityttää, miten vähävaraiset perheet selviävät tästä.”

Taulukko 1 Miten perheesi jaksaa

Taulukko 2 Onko perheessänne tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevia lapsia

